

HET EENZAME RADICALE LEVEN

Rubriek: Het vervolg

Zaterdag, 21-05-2005

In haar boek Het geheim van het vuur beschrijft GroenLinks-Kamerlid Farah Karimi haar verzet tegen het Iraanse regime. Haar verhaal, gebaseerd op een gesprek met Karimi en fragmenten uit het boek. 'De parallel met de terroristen van nu is goed te trekken.'

'Ik kom uit een islamitisch land en heb politieke islam bedreven, en toch ben ik nu uit volle overtuiging en trots democraat, trotser misschien nog wel dan de meeste Nederlanders. Met mijn volledige verhaal kom ik nu voor het eerst naar buiten. Vanwege het simplisme waarmee vooren tegenstanders elkaar in de debatten om de oren slaan. Omdat er te weinig nieuwsgierigheid is naar echte verhalen.

'In het najaar van 1980 was ik twintig jaar. Om geld te verdienen kwam ik voor de klas te staan. Ik gaf natuurkunde aan de eindexamenklas van een school in het arme zuiden van Teheran. Die scholieren, nauwelijks jonger dan ik, waren volledig in de ban van de islamitische revolutie. De ideeën van de ayatollahs domineerden alles. Je mocht geen woord verkeerd zeggen.

'Na zes maanden ben ik gezuiverd. Ik moest bij de directeur op kantoor komen. Zonder nadere uitleg vertelde hij me dat ik in de klas zaken verkondigde die niet gezegd hoorden te worden. Ik denk dat het ging over de verhoudingen tussen man en vrouw. De leerlingen moeten me bij de directeur hebben aangeklaagd.

'Ik voelde me gekwetst, mijn vertrouwen was geschonden. De repressie nam rond die tijd dagelijks toe. De hijab, het dragen van moslimkleden, werd verplicht gesteld. Werkende vrouwen werden uit hun functies gezet en vervangen door incapabele mannen. Mijn geloof in de revolutie was weg. Onze mooie ideeën over een vrije en democratische samenleving liepen dood. Dagelijks werden er mensen opgepakt en geëxecuteerd. Je hoefde de radio maar aan te zetten of je hoorde de namen van de mensen die tegen de muur waren gezet.

'In die sfeer van razzia's, arrestaties en controles besloot ik dat het vreedzame protest niet meer voldeed. Ook in dat jaar leerde ik Farrokh kennen. Hij was enthousiast en intelligent, hij kon geweldig praten. Hij was actief lid van de volksmujahedin en was toen al op de vlucht voor het regime van de ayatollahs. Mijn ouders accepteerden hem niet als mijn geliefde. Ze gaven hem er de schuld van dat ik radicaliseerde en ze waren bang dat ik gevaar liep door teveel met hem om te gaan.

'In 1982 ben ik buiten hun medeweten met hem getrouwd. Op dat moment gaf ik mijn familie op en begon ons geheime leven, voortdurend op de vlucht voor de machthebbers. Wat Farrokh precies voor de mujahedin deed, mocht ik niet weten. Alles was heel hiërarchisch georganiseerd. Het was een nationalistische beweging, geïnspireerd door marxistische revoluties en sterk anti-imperialistisch. Als stadsguerilla voerden ze in de jaren zeventig, tijdens het bewind van de sjah, ook aanslagen uit tegen de Amerikaanse militairen in Iran.'

'Na de eerste aanslagen wist ik waartoe ze in staat waren. Toch stelde ik me in hun dienst, gedreven door nieuwsgierigheid en de liefde voor Farrokh. Ik geloofde dat het regime geen andere taal meer verstond dan geweld. Na het meer intellectuele werk kwam ik, eerder uit gebrek aan alternatieven dan uit volle overtuiging, terecht aan de kant van de gewapende strategie.

'We leefden in een volstrekt gesloten gemeenschap, met een eigen logica. Ik geloofde daar heilig in en had me er zo in opgesloten dat ik bereid was er alles voor op te geven. Het werd veel meer dan liefde voor mijn man. Ik leefde in de veronderstelling dat alles ieder moment afgelopen zou kunnen zijn. Het is heel goed mogelijk om vanuit die situatie de parallel te trekken met de terroristen van nu: Je bent volledig opgesloten in je ideaal en voor twijfel is geen enkele ruimte. Je gelooft dat de tegenstander alleen buigt voor geweld. Als dat betekent dat jij je leven moet geven: so be it. Over wat er na de strijd moet komen praat je niet eens.'

'Dat is het isolement van het radicale leven. We leefden in de veronderstelling dat het regime elk moment zijn laatste adem kon uitblazen. Dat was wat de leiders van de volksmujahedin ons vertelden. Dat geloof is natuurlijk goed voor de motivatie en meer informatie hadden we niet. In werkelijkheid was de bevolking lamgeslagen van angst. Op iedere straathoek stonden gewapende agenten van de zedenpolitie. Ze vielen huizen binnen als ze muziek hoorden en vernederden vrouwen op straat als ze make-up droegen of niet volgens de regels gekleed gingen. De tv zond onophoudelijk religieuze propaganda uit.

'Volgens onze leiders kon de sfeer van angst doorbroken worden met aanslagen, waarna het volk in opstand zou komen. Ook toen we geen kans meer zagen de aanslagen te richten op hogere functionarissen en steeds vaker de lagere rangen troffen, waarbij ook onschuldige doden vielen, leek ons het geweld gerechtvaardigd. We waren wanhopig. Elke andere strategie had immers gefaald.'

Asielzoekerscentrum 'In 1982 raakte ik in verwachting. In die tijd werd het ook te gevaarlijk in Iran. Via een lange omweg zijn we gevlucht naar Duitsland. Daar belandden we in eerste instantie in een afgelegen asielzoekerscentrum, maar al heel snel hadden we weer intensief contact met de Europese tak van het verzet. Het hoofdkwartier zat in Parijs.

'Ik koos er nu zelfs heel bewust voor. Net als Farrokh stond ik op straat te collecteren om het verzet in Iran te financieren: de interne tijdschriften, de internationale lobbygroep, de wapens, dat werd allemaal bekostigd vanuit Europa. De organisatie was hier net zo disciplinair en hiërarchisch opgebouwd als in Iran. De leiders in Parijs begrepen dat ze met vluchtelingen zoals wij een enorm potentieel hadden. We hadden nog niets hier: geen familie, geen verleden, we spraken de taal niet goed.

'We werden door de organisatie sterk ontmoedigd om ons te laten meezuigen in het dagelijkse leven in het Westen. In gedachten

had opgegeven. De groepsdwang vervreemde je volledig van je omgeving. Ik herinner me hoe we op kerstavond op straat stonden te collecteren. Het was koud en de mensen waren al in feeststemming, druk bezig met hun kerstversiering en feestmalen, maar mij zei het allemaal niets. Ik vond de Duitsers toen arrogant, oppervlakkig en ongeïnteresseerd. De foto's van gemartelde en opgehangen slachtoffers van het regime, die dreven me voort.

'Terugkijkend heb ik me erover verbaasd hoe het de mujahedin lukte om binnen moderne, vrije westerse samenlevingen zoveel intelligente jonge mensen van hun omgeving te vervreemden en in een vaste greep te krijgen. Het is een groepsdynamiek die ik zelf heb meegemaakt: je geeft je perspectief op om je te onderwerpen aan een discipline die geen kritische vragen toelaat. De leiding is in staat om de complexe situatie in het Westen te overzien: ze is op de hoogte van de omgeving, weet zich aan te passen en benut de gegeven mogelijkheden slim.

'Uiteindelijk heb ik me aan de organisatie weten te ontworstelen, maar dat was zeker niet gemakkelijk. Je neemt afstand van alles, van je hele leven. Buiten de mujahedin had ik niets. Behalve mijn zoon, Homam. Hij is, denk ik, mijn redding geweest. Via hem had ik een band met de toekomst, maar intussen ontglipte hij me. Ik had nauwelijks meer zeggenschap over hem. De organisatie lijfde hem in. Hij was voorbestemd te worden opgeleid om zich op te offeren voor de organisatie, misschien een aanslag te plegen... Dat heb ik op tijd gezien.'

Politieke islam 'Het is belangrijk om mijn hele verhaal nu te vertellen. Sinds de aanslagen van 11 september 2001 staat de bestrijding van de politieke islam hoog op de politieke agenda. Wat voor de mujahedin gold, geldt nog stekker voor organisaties die nu, geïnspireerd door de ideologie van Al Qaida, de moderne, westerse wereld de oorlog hebben verklaard. Wil je zo'n organisatie bestrijden, dan moet je op hetzelfde complexe niveau denken en niet met simplistische oplossingen komen.

'Door de islam geïnspireerde terroristen worden nu neergezet als domme, achterlijke mensen die terug moeten naar hun hollen. Maar hoe komt het dan dat mannen in de ontoegankelijke tribale gebieden van Pakistan er net zo goed onderdak vinden als Mohammed Atta en Mohammed B., die opgroeiden en studeerden in de moderne steden van het westen? Sinds 11 september heerst er bijna een taboe op het willen begrijpen wat deze mensen beweegt. Rechtse terreurbestrijders bestempelen elke poging daartoe als het tonen van begrip voor hun daden.

'Velen in het Westen, ook Nederlandse politici als Geert Wilders en Ayaan Hirsi Ali, lijken niet te beseffen hoe gevaarlijk het is alle moslims op één hoop te vegen. Als je toch al het idee hebt dat de wereld tegen je is, helpt het niet als de wereld dat voortdurend bevestigt. Dan zeg je: zie je wel, ze willen ons uitroeien. Met harde, ongenueanceerde uitspraken over de islam bereik je als politicus misschien een deel van het electoraat, maar zeker niet de mensen over wie je het hebt. Die raken alleen maar verder in hun isolement en overtuigd van hun gelijk.

'Om te voorkomen dat nog meer mensen de keuze van Mohammed B. maken, moet je hun motieven leren kennen, hun politieke doelen leren begrijpen, die voor henzelf een ijzeren interne logica hebben. En vervolgens moet je er voor zorgen dat er zo weinig mogelijk mensen in het isolement raken waar deze organisaties op teren: zolang ze afgesloten blijven van de buitenwereld, kan het hersenspoelen doorgaan.'